

2010020381

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА

Врз основа на член 11 став (1), од Законот за возила („Службен весник на Република Македонија” бр. 140/2008), министерот за економија донесе

ПРАВИЛНИК ЗА ТЕХНИЧКИТЕ БАРАЊА ЗА СИСТЕМИТЕ, СОСТАВНИТЕ ДЕЛОВИ, САМОСТОЈНИТЕ ТЕХНИЧКИ ЕДИНИЦИ, ОПРЕМАТА, ДИМЕНЗИИТЕ И ВКУПНИТЕ МАСИ И ОСНОТО ОПТОВАРУВАЊЕ НА ВОЗИЛАТА

И. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат техничките барања за системите, составните делови, самостојни технички единици, опремата, димензиите и вкупните маси и основото оптоварување на возилата при учество во сообраќајот на патиштата, односно при извршување на работи со земјоделски и шумски трактори.

Член 2

Одделни изрази употребени во овој правилник го имаат следното значење:

1. **„автобус”** е моторно возило наменето за превоз на лица со повеќе од девет седишта, вклучувајќи го и седиштето на возачот;
2. **„приколка за домување”** е приклучно возило со посебна надградба и постојана опрема, што овозможува престој на лица;
3. **„возило за домување”** е моторно возило со посебна надградба и постојана опрема, што овозможува превоз и престој на лица;
4. **„друмски тегнач”** е моторно влечно возило без простор за товар, посебно конструирано за тегнење на тешки приколки со вртлива оска;
5. **„уред на возилото”** е систем, составен дел, самостојна техничка единица од возилото или направа;
6. **„работна машина”** е моторно возило кое (пред сè) е наменето за вршење на определени работи со сопствени уреди и опрема кое според конструкциските карактеристики не може да развива брзина на движењето поголема од 25 km/h и не е наменето за превоз на лица и Товар (ваљак, комбајн, земјоделски трактор, шумски трактор финишер, косачка, копач на ровови и слично).
7. **„работно возило”** е моторно или приклучно возило со вградени уреди или опрема за вршење на работа, чија најголема вкупна маса е еднаква со масата на возилото и според особините спаѓа во една од категориите на моторни или приклучни возила кое не е наменето за превоз на лица или товар и неговата конструкциски определена брзина поминува 25 km/h (дигалка и слично)“;
8. **„орган за одобрување”** е орган што е надлежен за издавање на одобренија на типот на возила, системите, составните делови или самостојните технички единици или единечни одобренија на возилата; издавање на согласност за постапката, за изработка и за одземање на издадените одобренијата, за дејствување како контактна точка во контактите со органот за одобрување на друга држава; за овластување на технички служби и да потврди дека производителот ги исполнува обврските од аспект на сообразноста на производството;
9. **„лесна приколка”** е приклучно возило чија најголема вкупна маса не е поголема од 750 kg;

10. **„лесен четирицикл“** е возило на моторен погон со четири симетрично поставени тркала, чија маса не поминува повеќе од 350 килограми (без батерија и со силина на моторот не поголема од 4 kW, ако возилото е на електричен погон), при што зафатнината на моторот со внатрешно согорување не е поголема од 50 cm³ и чија конструкциски најголема брзина не е поголема од 45 km/h;

11. **„маса на возилото“** е масата на возилото подготвено за возење без патници и товар, освен мотоцикли и трицикли, со возач чија просечна тежина изнесува 75 kg, со 90% гориво од полн резервоар со различни течности со исклучок на отпадни води, со резервно тркало (доколку е предвидено) и опрема, а кај автобусите и со другите членови на екипажот чија просечна тежина изнесува 75 kg, ако за нив се предвидени посебни седишта;

12. **„мопед“** е возило на моторен погон со две тркала или со три тркала чија работна зафатнина на моторот со внатрешно согорување не е поголема од 50 cm³ (односно силината на електромоторот не поминува повеќе од 4 kW) и чија брзина на рамен пат е ограничена на најмногу 45 km/h;

13. **„мотокултиватор“** е моторно возило со една или две оски и мотор со силина од најмногу 12 kW и е конструирано така што носи, влече или потиснува разни менливи приклучоци и орудија или служи за погон на такви орудија или за влечење на лесна приколка;

14. **„мотоцикл“** е возило на моторен погон со две тркала, со странична приколка или без неа, чија работна зафатнина на моторот со внатрешно согорување е поголема од 50 cm³ и чија конструкциски дозволена брзина е поголема од 45 km/h;

15. **„возило на моторен погон“** е секое возило што се движи со силината на сопствен мотор, освен возилата што се движат по шини;

16. **„најголема конструктивна вкупна маса“** е масата која ја декларира производителот со оглед на карактеристиките на конструкцијата на возилото;

17. **„приклучно возило“** е возило конструирано да биде влечено од моторно возило. Приклучното возило може да биде конструирано како приколка со вртлива оска, централна оска или полуприколка;

18. **„производител“** е физичко или правно лице кое одговара пред органот за одобрување за сите видови на постапки за одобрување или постапки за издавање на согласност и за обезбедување на сообразност на производството. Физичкото или правното лице не е потребно непосредно да биде вклучено во сите фази на изработка на возилото, системот, составниот дел или самостојната техничка единица што е предмет на постапка на одобрување;

19. **„застапник на производителот“** е секое физичко или правно лице, со седиште во државата, што производителот го овластува да го застапува пред органот за одобрување и да презема мерки во негово име согласно со одредбите од Законот за возила. Каде што е наведен изразот “производител”, треба да се подразбере било производителот било неговиот застапник;

20. **„производ“** е возило, систем, составен дел и самостојна техничка единица или опрема за возилата и за учесниците во сообраќајот на патиштата и патниците;

21. **„тегнач со седло“** е моторно возило со седло што е посебно конструирано за тегнење на полуприколки;

22. **„четирицикл“** е возило на моторен погон со четири симетрично поставени тркала, чија маса не е поголема повеќе од 400 kg, доколку е наменето за превоз на луѓе, односно 550 kg доколку е наменето за превоз на товар (без батерии ако возилото е на електричен погон) при што силината на моторот не поминува 15 kW;

23. **„техничка служба”** е правно лице овластено од министерот за економија на предлог на органот за одобрување согласно одредбите на Законот за возила и прописите донесени врз негова основа, со својство на испитна лабораторија за спроведување на испитувањата, или со својство на тело за оцена на сообразност за почетни проценки и испитувања и/или за инспекција.

24. **„техничка спецификација”** е акт што ги пропишува техничките барања кои треба да ги исполнува возилото, системот, составниот дел или самостојната техничка единица и опремата, за да бидат пуштени на пазар, односно да можат да се употребуваат, како и постапките со кои може да се утврди дали пропишаните барања се исполнети;

25. **„товарно возило”** е моторно возило наменето за превоз на товар;

26. **„трактор”** е моторно возило конструирано да влече, потиснува или да носи менливи орудија за вршење земјоделски, шумски и други работи, односно да служи за погон на такви орудија и за влечење на приклучни возила;

27. **„заменлива влечна машина”** е секој уред кој се употребува во земјоделството или шумарството кој е конструиран да биде влечен од трактор и се менува или дополнува на неговите функции, ако овој уред не е резервен дел или работно помагало; може да вклучува товарна платформа конструирана да прифаќа алати и прибори кои се потребни за вршење на овие задачи и повремено за чување на материјали кои се произведени или се потребни за време на работата; секое возило кое е наменето да биде влечено од трактор и е со постојан вграден приклучок или е конструирано за обработка на материјал, се смета за приклучна машина, ако односот на технички дозволената бруто маса и масата на неоптоварено возило е помал од 3,0;

28. **„трицикл”** е возило на моторен погон со три тркала симетрично поставени по должината на оската на возилото, чија работна зафатнина на моторот со внатрешно согорување е поголема од 50cm³ и чија најголема дозволена брзина е поголема од 45 km/h;

29. **„утврдување на сообразност на возилото”** е утврдување на сообразноста со сите регулативни акти во моментот на неговото единечно одобрување;

30. **„увоз”** е влез на возила од земји членки на Европската Унија, односно увоз од трета земја;

31. **„влечно возило”** е моторно возило кое влече приклучно возило;

32. **„возило”** е секое превозно средство наменето за движење по пат, освен подвижните столови без мотор за немоќни лица и детските превозни средства;

33. **„ограничувач на брзината”** е самостоен уред, вграден во моторно возило, чија задача е да ја ограничува најголемата брзина на возилото, како и систем кој е интегриран во конструкцијата на возилото и има иста функција;

34. **„моторно возило”** е секое возило на моторен погон, со исклучок на мотоцикли, кое вообичаено се користи за превоз на лица и стока на патишта или за влечење на возила на патиштата и кое има најмалку четири тркала и максимална проектирана брзина над 25 km/h;

35. **„приколка”** е приклучно возило, наменето за приклучување на моторно возило (различно од полуприколка) и конструирано и опремено за превоз на товар;

36. **„полуприколка”** е приклучно возило без предна оска, кое е конструирано така да со предниот дел се потпира на влечното возило;

37. **„група возила”** е меѓусебно поврзана група од најмалку едно влечно и најмалку едно приклучно возило, кои во сообраќајот на патиштата учествуваат како целина;

38. **„кондиционирано возило”** е било какво возило, чија заменлива или постојана надградба е посебно опремена за превоз на товар при контролирани температури и чии странични сидови, вклучувајќи ја и изолацијата, се дебели барем 45 mm;

39. „**зглобен автобус**” е автобус, составен од два или повеќе крути делови, кои меѓусебно се поврзани со еластичен дел, кој овозможува премин на лицата од еден во друг дел;

40. „**тракторска приколка**” е секоја влечна земјоделска или шумарска приколка наменета пред се да пренесува товар и конструирано да биде влечена од трактор за земјоделски или шумски цели; во оваа категорија спаѓаат приколките кај кои дел од товарот го носи влечното возило; секое возило кое е приклучено на трактор и има постојано вградено работно помагало, се смета за земјоделска или шумска приколка, ако односот на технички дозволената бруто маса и масата на неоптоварено возило е еднаков или поголем од 3,0 и ако тоа возило не било конструирано за обработка на материјали;

41. „**најголеми дозволени димензии**” се најголеми димензии на возилото, кои што се определени во Прилог I кој е составен дел на овој правилник;

42. „**најголема дозволена вкупна маса**” е најголема маса на оптоварено возило;

43. „**најголемо дозволено осно оптоварување**” е најголемо оптоварување на оптоварената оска или на група оски;

44. „**тон**” е маса од еден тон и соодветствува на 9,8kN;

45. „**потпирање еквивалентно на воздушно потпирање**” е потпирање, чии карактеристики се еквивалентни на карактеристиките кои ги има воздушното потпирање и се определени во постапка опишана во Прилог II кој е составен дел на овој правилник.

46. „**светло**” е уред на возилото, наменет за осветлување на патот или за емитирање на светлосни сигнали на другите учесници во сообраќајот на патиштата. За светла се сметаат и светлата за осветлување на задните регистарски таблички и катадиоптерите.

II. ДИМЕНЗИИ, МАСИ, УРЕДИ И ОПРЕМА ЗА ВОЗИЛАТА СО ЧЕТИРИ И ПОВЕЌЕ ТРКАЛА

1. Димензии и маси

Член 3

(1) Димензиите и масите на возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата M1 се дефинирани во техничката спецификација TCB 144.

(2) Димензиите и масите на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите M2, M3, N и O се дефинирани во техничката спецификација TCB 148.

(3) Димензиите и масите на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите M, N и O се определени во Прилог I од овој правилник.

2. Технички карактеристики на уредите и опремата

Член 4

(1) Резервоарите за гориво и уредите за заштита од подлетување од назад кај возилата во сообраќајот на патиштата од категориите M, N и O, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 103.

(2) Просторот за поставување на задните регистарски таблички кај возилата во сообраќајот на патиштата од категориите M, N и O, според овој правилник е определен во техничката спецификација за возила TCB 104.

(3) Системите за управување на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите M, N и O, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 105.

(4) Вратите на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите M и N, освен возилата за јавен превоз на патници, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 106.

(5) Кочењето на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила ТСВ 109.

(6) Уредите за заштита од неовластена употреба на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 113.

(7) Пропишаните таблици и ознаки и нивното поставување и прицврстување на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 118.

(8) Уредите за влечење на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 127.

(9) Видното поле на возачот кај моторните возила во сообраќајот на патиштата од категоријата М1, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила ТСВ 132.

(10) Калниците на тркалата за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 137.

(11) Системите за спречување на прскањето од под тркалата за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите N2 (над 7500 kg), N3, O3 и O4, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 143.

(12) Силината на моторот кај моторните возила во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила ТСВ 140.

(13) Бочната заштита на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите N2, N3, O3 и O4, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила ТСВ 142.

(14) Пневматиците и нивното вградување во возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 146.

(15) Надворешните испакнати делови пред задниот сид на кабината на возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 149.

(16) Механичките уреди за спојување на моторните и приклучните возила во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 150.

(17) Барањата за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите N и О, наменети за превоз на опасни материи, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 156.

(18) Заштитата на моторните возила од подлетување од напред кај возилата во сообраќајот на патиштата од категориите N2 и N3, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила ТСВ 157.

(19) Внатрешната опрема на возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата М1, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила ТСВ 112.

(20) Однесувањето на механизмот за управување на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М1 и N1, при судар, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила ТСВ 114.

(21) Седиштата, нивните приклучоци и наслоните за глава кај возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 115.

(22) Наслоните за глава на седиштата во возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата М1, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 138.

(23) Приклучоците на сигурносните ремени во возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 119.

(24) Сигурносните ремени и системите за задржување на патниците во возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 131.

(25) Степенот на пренос за возење назазад и опремата за мерење на брзината на моторните возила во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 117.

(26) Означувањето на командите, контролните светилки и покажувачите кај моторните возила во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила ТСВ 133.

(27) Уредите за ограничување на брзината или соодветните вградени системи за ограничување на брзината на моторните возила во сообраќајот на патиштата од категориите М2, М3, N2 и N3, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 147.

(28) Запаливоста на материјалите во возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата М3, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила ТСВ 151.

(29) Посебните барања за моторните возила во сообраќајот на патиштата за превоз на патници (кои покрај возачкото седиште имаат повеќе од осум седишта) од категориите М2 и М3, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 152.

3. Уреди и опрема за нормална видливост

Член 5

(1) Сигурносните стакла и материјалите за застаклување на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и O, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 145.

(2) Уредите за одмрзнување и одмаглување на застаклените површини кај моторните возила во сообраќајот на патиштата од категоријата М1, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 134.

(3) Системите за бришење и миење на ветробранското стакло кај моторните возила во сообраќајот на патиштата од категоријата М1, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 135.

(4) Системите за греење на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и O, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 136.

4. Бучавост, електромагнетна компатибилност и емисии

Член 6

(1) Дозволеното ниво на бучавост и издувните системи на моторните возила во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила ТСВ 101.

(2) Мерките против загадувањето на воздухот од емисиите на моторните возила во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 102.

(3) Електромагнетната компатибилност кај возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и O, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила TCB 110.

(4) Мерките против емисиите на загадување од дизел моторите (чадење) на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 111.

(5) Емисијата на јаглерод диоксид и потрошувачката на гориво кај возилата во сообраќајот на патиштата од категориите M1 и N1, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 139.

(6) Емисијата на погонските мотори на тешките возила во сообраќајот на патиштата (Еуро IV и V) од категориите М и N со референтна маса над 2610 kg, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 141.

(7) Можноста за повторна употреба, рециклирање и обновување на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите M1 и N1, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила TCB 159.

(8) Емисијата од уредите за климатизација во моторните возила во сообраќајот на патиштата од категориите M1 и N1 со референтна маса над 1305 kg, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила TCB 161.

5. Уреди за зголемување на безбедноста

Член 7

(1) Звучните предупредувачки уреди кај возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 107.

(2) Уредите за посредно гледање и нивното вградување во возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 108.

(3) Надворешните испакнати делови кај возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата M1, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 116.

(4) Заштитата на лицата во моторните возила во сообраќајот на патиштата од категоријата M1, при член судир, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила TCB 153.

(5) Заштитата на патниците во моторните возила при бочен судар на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите M1 и N1, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила TCB 154.

(6) Заштитата на пешаците и другите незаштитени учесници во сообраќајот на патиштата пред и за време на сударот со моторни возила во сообраќајот на патиштата од категориите M1 ≤ 2500 kg и N1 (изведени од наведените M1 возила), според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила TCB 158.

(7) Употребата на предните заштитни системи кај возилата во сообраќајот на патиштата од категориите M1 и N1 (Класа I), според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила TCB 160.

6. Светлосно сигнални уреди и опрема

Член 8

(1) Вградувањето на светлата и светлосно сигналните уреди во возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила TCB 120.

(2) Катадиоптерите за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 121.

(3) Габаритните светла, предните и задните позициони светла, стоп светлата, светлата за дневно возење и бочните светла за означување на возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 122.

(4) Показувачите на правец за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 123.

(5) Светлата за осветлување на задната регистарска табличка за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 124.

(6) Предните светла, кои дејствуваат како светла за долг светлосен сноп и/или светла за краток светлосен сноп, и изворите на светлина (светилки со вжарено влакно и други) за употреба во одобрените светла за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 125.

(7) Предните светла за магла за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 126.

(8) Задните светла за магла за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 128.

(9) Светлата за возење наназад за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М, N и О, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 129.

(10) Паркирните светла за возилата во сообраќајот на патиштата од категориите М и N, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 130.

7. Опрема за означување

Член 9

(1) Возилата од категориите М, N и О, треба да бидат опремени со: „таблица од производителот“ изработена и прицврстена во согласност со техничката спецификација TCB 118.

(2) Возилата од став (1) на овој член треба да бидат означени со идентификационен број во согласност со техничката спецификација TCB 118.

(3) Уникатните возила кои се одобрени според прописите за единечно одобрување треба да бидат придружувани со потврдата за сообразност издадена при нивното одобрување и да имаат втиснат идентификационен број согласно Законот за возила.

III. ДИМЕНЗИИ, МАСИ, УРЕДИ И ОПРЕМА ЗА ВОЗИЛАТА СО ДВЕ И СО ТРИ ТРКАЛА

1. Димензии и маси

Член 10

Димензиите и масите на возилата од категоријата L се дефинирани во техничката спецификација TCB 309.

2. Технички карактеристики на уредите и опремата на возилата

Член 11

(1) Системите за кочење за возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 301.

(2) Означувањето на командите и на контролните и предупредувачките светилки за возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила TCB 302.

(3) Потпирачите за возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 304.

(4) Држачите за патниците на возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 305.

(5) Заштитните уреди за спречување на недозволена употреба на возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 306.

(6) Пропишаните ознаки за возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 307.

(7) Просторот за прицврстување на задната регистарска табличка кај возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник е определен во техничката спецификација за возила TCB 310.

(8) Максималната конструктивна брзина, максималниот вртежен момент и максималната номинална сила на моторот кај возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 311.

(9) Пневматиците и нивното вградување на возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312- Дел 1.

(10) Надворешните испакнати делови на возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 3.

(11) Резервоарите за гориво кај возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 6.

(12) Мерките против неовластени интервенции кај mopедите (велосипед со мотор) во сообраќајот на патиштата од категориите L1e и L3e, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 7.

(13) Уредите за спојување на приклучни возила за моторните возила во сообраќајот на патиштата со две и три тркала од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 10.

(14) Приклучоците на сигурносните ремени и сигурносните ремени кај мопедите со три тркала, трициклите и четирициклите со надградба, од категоријата L, наменети за сообраќај на патиштата, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 11.

(15) Стаклата, брисачите, уредите за миење, одмрзнување и одмаглување на ветробранското стакло кај мопедите со три тркала, трициклите и четирициклите со надградба од категориите L2e, L5e, L6e и L7e, наменети за сообраќајот на патиштата, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 12.

(16) Брзинометрите кај возилата во сообраќајот на патиштата од категориите L2e, L5e, L6e и L7e, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 313.

3. Бучавост, електромагнетна компатибилност и емисии

Член 12

(1) Мерките против загадување на воздухот со емисијата од моторните возила во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 5.

(2) Електромагнетната компатибилност на моторните возила со две и три тркала и електричните и електронските самостојни технички единици за возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 8.

(3) Дозволеното ниво на бучавост и издувните системи кај моторните возила во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 9.

4. Уреди за зголемување на безбедноста

Член 13

(1) Звучните предупредувачки уреди за возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 303.

(2) Ретровизорите за возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 4.

5. Светлосно сигнални уреди и опрема

Член 14

(1) Вградувањето на светлосните и светлосно сигналните уреди кај возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила TCB 308.

(2) Светлосните и светлосно сигналните уреди кај возилата во сообраќајот на патиштата од категоријата L, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 312 - Дел 2.

IV. ДИМЕНЗИИ, МАСИ, УРЕДИ И ОПРЕМА КАЈ ЗЕМЈОДЕЛСКИТЕ И ШУМСКИТЕ ТРАКТОРИ

1. Технички карактеристики на уредите и опремата

Член 15

(1) Максимално дозволената маса во оптоварена состојба, просторот за поставување на задните регистарски таблички и нивното прицврстување, резервоарот за течно гориво, дополнителниот товар, звучните уреди за предупредување и дозволените нивоа на бучавост и издувните системи кај возилата од категориите T, C, R и S, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 401.

(2) Максималната конструктивна брзина и просторот за товар кај возилата од категориите T и C, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 402.

(3) Видното поле и бришачите на ветробранското стакло кај возилата од категориите T и C, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 404.

(4) Управувањето на возилата на тркала од категориите T1, T2, T3 и T4, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила TCB 405.

(5) Кочењето на возилата од категориите T1, T2, T3, T4.2 и T4.3, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила TCB 407.

(6) Патничките седишта кај возилата од категориите T1, T2, T3, T4, C1, C2, C3 и C4, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 408.

(7) Возачките седишта кај возила на тркала од категориите T1, T2, T3, T4.2 и T4.3, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 412.

(8) Уредите за влечење на возилата и степенот на пренос за возење наназад за возилата од категориите T1, T2, T3, T4.2, T4.3, C1, C2, C3, C4.2 и C4.3, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 415.

(9) Работниот простор, пристапот до возачкиот простор, вратите и прозорците кај возилата од категориите T1, T3, C1 и C3, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 417.

(10) Вградувањето, положбата, функционирањето и означувањето на командите на возилата од категориите T1, T2, T3, T4, C1, C2, C3, и C4, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 420.

(11) Димензиите и влечните маси, регулаторот на бројот на вртежи и заштитата на погонските склопови, застаклувањето, механичките приклучни уреди, плочките од производителот и управувањето со кочењето на влечените возила, кај возилата од категориите T, C, R и S, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 422.

2. Бучавост, електромагнетна компатибилност и емисии

Член 16

(1) Електромагнетната компатибилност кај возилата од категориите Т, С, R и S, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила TCB 406.

(2) Нивото на бучавост, кое го чувствуваат возачите на возилата од категориите T1, T2, T3, T4, C1, C2, C3 и C4, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила TCB 409.

(3) Мерките против емисиите на загадување од дизел моторите (чадење) од моторните возила од категориите Т и С, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 411.

(4) Мерките против емисиите на загадување со гасови и цврсти честици од моторите за погон на возилата од категориите Т и С, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 423.

3. Уреди за зголемување на безбедноста

Член 17

(1) Ретровизорите кај возилата од категориите Т и С, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 403.

(2) Заштитните конструкции во случај на превртување на возилата на тркала од категоријата T1, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 410.

(3) Заштитните конструкции во случај на превртување (статичко испитување) на возилата од категориите T1 и C1, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 416.

(4) Задно поставените заштитни конструкции во случај на превртување на возилата со тесен траг од категориите T2 и C2, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 419.

(5) Заштитните конструкции во случај на превртување, кои се вградени пред возачкото седиште кај возила со тесен траг од категориите T2 и C2, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 421.

(6) Приклучните греди и нивната заштита кај возилата од категориите T1, T2, T3, C1, C2 и C3, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник се определени во техничката спецификација за возила TCB 418.

4. Светлосно сигнални уреди и опрема

Член 18

(1) Вградувањето на светлосните и светлосно сигналните уреди кај возилата од категориите T1, T2, T3, T4.3, C1, C2, C3, C4.3 и R, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник е определено во техничката спецификација за возила TCB 413.

(2) Светлосната опрема кај возилата од категориите Т и С, при учество во сообраќајот на патиштата и при работа, според овој правилник е определена во техничката спецификација за возила TCB 414.

V. ДОПОЛНИТЕЛНИ БАРАЊА ЗА УРЕДИТЕ И ОПРЕМАТА КАЈ ВОЗИЛАТА

1. Светлосно сигнални уреди и опрема

Член 19

(1) Светлосно сигналните уреди при вградувањето и употребата не треба да се наклонуваат, да им се намалува светлината или да им се менува бојата на емитираната светлина.

(2) Светлата за осветлување на местото на кое се изведуваат работи, можат да бидат вградени и изведени на работните возила така што да даваат светлина во бела боја и да не ги попречуваат другите учесници во сообраќајот.

(3) Подвижното светло (рефлектор) се поставува само на возило на органите за внатрешни работи, на возило наменето за итна медицинска помош, на противпожарно возило, на возило наменето за одржување на патишта и инсталации и на возило наменето за давање помош на пат и треба да биде вградено и изведено така што да дава светлина во бела боја и да може да се вклучи само ако се вклучени и позиционите светла.

(4) Ротационото или трепкавото светло на возилата наменети за одржување на патишта и инсталации и на возилата наменети за давање помош на пат треба да биде вградено и изведено како најмалку едно ротационо или трепкаво светло, поставено на највисокото место на возилото и видно од сите страни, кое дава светлина во портокалова боја. Тоа светло може да биде вградено и изведено и на возило наменето за придружба на организирани колони, за придружба на возила со кои се превезуваат вонгабаритни товари и опасни материи, како и на возило наменето за испитување на пат.

(5) Ротационото или трепкавото светло кое дава светлина во сина боја се вградува само на возила наменети за итна медицинска помош, против пожарни возила, возила на органите за внатрешни работи и на возила на вооружените сили на Република Македонија.

(6) Трепкавите светла на посебните моторни возила на органите за внатрешни работи можат да бидат вградени и изведени така што да даваат трепкава светлина во црвена и сина боја.

(7) Моторните возила кои на рамен пат не можат да развијат брзина на движењето поголема од 20km/h може да немаат вградено стоп светло.

2. Уреди и опрема за нормална видливост

Член 20

(1) Во возилата се вградуваат одобрени сигурносни стакла кои може дополнително да се затемнат до тој степен што пропустливоста на светлина на стаклото заедно со налепената фолија на него, да биде најмалку:

- 75% за ветробранското стакло и
- 70% за предните бочни стакла (кај возачот и совозачот - пред „В” носачите).

(2) Одредбите од став (1) на овој член не се однесуваат за тесната лента која се поставува на горниот раб на ветробранското стакло, и која е наменета за заштита од сонце.

Член 21

На стаклата на возилата не се поставуваат огледални фолии.

Член 22

Доколку стаклата на задната страна на возилата се затемнети така што пропуштаат помалку од 30% светлина, тогаш возилото треба да биде опремено со ретровизори на двете страни.

3. Пневматици

Член 23

(1) Во возилата се вградуваат одобрени пневматици кои според големината, категоријата на носивоста и брзината да соодветствуваат со пневматичите кои во потврдата за сообразеност на возилата се запишани во рубриката „дозволени пневматици” или се запишани во други соодветни документи за возилото.

(2) Употребата на различни пневматици е возможна по проширувањето на одобрението на возилото.

(3) На возилата со најголема дозволена маса до и заклучно со 3500 kg, кои постигнуваат брзина над 40 km/h, покрај исполнувањето на барањата од став (1) во овој член, сите пневматици треба да бидат со иста големина (освен ако производителот на возила не предвидел различни пневматици на различни оски), тип (летни, зимски, теренски) и градба (радијални, дијагонални), а на иста оска тие треба да бидат со иста носивост, брзинска класа и од ист производител и со иста шара (примерок на налегнувачката површина).

(4) На возилата со најголема дозволена маса над 3500 kg кои постигнуваат брзина над 40 km/h, покрај исполнувањето на барањата од став (1) на овој член, пневматичите кои се поставени на иста оска треба да бидат идентични во однос на типот, градбата, големината, категориите на носивоста и брзината.

Член 24

(1) По исклучок од одредбата на член 23 став (1) од овој правилник, на резервните тркала може да се употребуваат пневматици кои се оригинално поставени на нив. При употребата на тие пневматичите, возачот треба да ја почитува нивната најголемата дозволена брзина, а нивната употреба е ограничена со времето на замената на оштетените пневматици.

(2) За возилата кај кои не е предвидено резервно тркало, или неговата функција е заменета на друг начин, не се применуваат одредбите што се однесуваат на него од член 23 и член 24 став (1) на овој правилник.

Член 25

(1) Длабочината на каналите на шарата (мерена во главните канали), по обем и широчина на пневматичите, треба да биде најмалку 1,6 mm кај возилата од категориите M1 и N1 и нивните приклучни возила, најмалку 1 mm кај мотоциклите и најмалку 2 mm кај другите возила.

(2) Одредбите од став (1) на овој член не се применуваат за возилата со музејска вредност, кои биле оригинално опремени со пневматици, чија длабочина на каналите на шарата, кога пневматичите биле нови, била помала од 1,6 mm, односно 1 mm.

(3) Одредбите од став (1) на овој член не се применуваат за тракторите, мотикултиваторите и нивните приколки.

(4) Каналите на шарата може да се продлабочуваат кај пневматичите кои се за тоа предвидени, и кои на бочната страна имаат ознака „REGROOVABLE” или друга соодветна ознака поставена од производителот.

(5) Каналите на шарата на пневматичите за возилата од категориите M1 и N1 и мотоциклите (категирија L) не може да се продлабочуваат.

(6) Пневматици со продлабочена шара не може да се употребуваат на предната оска на моторните возила, а кај возилата кои превезуваат опасни материи не можат воопшто да се употребуваат.

Член 26

(1) Обновените пневматици можат да се употребуваат на возилата, доколку имаат ознака за димензијата, носивоста и брзинската категорија, како и недвосмислени ознаки дека пневматикот е обновен, кој го обновил и идентификациски број на пневматикот.

(2) Обновените пневматици не се употребуваат кај мотоцикли и на предната оска на автобусите.

4. Уреди за ограничување на брзината

Член 27

(1) На возило може да се вгради само ограничувач на брзината кој е одобрен според техничката спецификација TCB 147, односно според еквивалентна алтернативна постапка.

(2) Вградување на одобрен ограничувач на брзината, се врши кај:

- моторни возила за превоз на лица, кои имаат повеќе од осум седишта покрај возачкото седиште (категории M2 и M3) и

- Моторни возила за превоз на товар, чија најголема дозволена маса надминува 3,5 тона (категории N2 и N3).

(3) Одредбите од став(1) на овој член не се применуваат за:

- возила, чија најголема конструкциски определена брзина е помала од најголемата дозволена брзина за тој тип возила,

- војни, полициски и противпожарни возила и возила за цивилна заштита,

- возила кои се употребуваат за научни истражувања на патиштата и

- возила, кои исклучиво се употребуваат за локален линиски превоз.

(4) Ограничувачот на брзината од став (1) на овој член треба да биде исправен за целото време на употреба на возилото.

Член 28

Ограничувачот на брзината од член 27 став (1) на овој правилник треба да се вгради така што возилата да не можат да ја надминат најголемата дозволена брзина од аспект на категоријата на возило и тоа:

100 km/h - за моторни возила за превоз на лица (категории M2 и M3) и

90 km/h - за моторни возила за превоз на стоки (категории N2 и N3).

Член 29

Сите возила чија најголема брзина е ограничена со ограничувач за брзината, во просторот за возачот треба да се опремени со добро видлива посебна налепница која го известува возачот за определената најголема брзина.

5. Ретровизори

Член 30

Широкоаголни ретровизори (класа IV) и ретровизори за набљудување на поблиското подрачје (класа V) се вградуваат на тешките товарни возила кои сеуште не се опремени со уреди за посредно гледање, определени со техничката спецификација TCB 108/02.

Член 31

(1) Обврската за дополнително вградување на ретровизори од член 30 на овој правилник се однесува на возилата од категориите N2 и N3 кои не се одобрени во согласност со техничката спецификација TCB 108/02.

(2) Обврската од став (1) на овој член за дополнително вградување на ретровизори не се однесува на:

а. возила од категориите N2 и N3, регистрирани пред 1 јануари 2001 година;

б. возила од категоријата N2 со најголема дозволена маса што не надминува 7,5 t, кај кои поставувањето на ретровизорите од класата B не е возможно на начин кој овозможува исполнување на следните услови:

- ниту еден дел од ретровизорите, без разлика на местото на прицврстување, да не е на растојание помало од 2 m (дозволено е отстапување од + 10 cm) од подлогата, кога возилото е оптоварено до најголемата конструктивна вкупна маса; и

- ретровизорот да е во целост видлив од возачкото место;

в. возила од категориите N2 и N3 на кои, пред стапувањето на техничката спецификација TCB 108/02 во сила, биле вградени други системи за посредно гледање на совозачката страна, чие видно поле покрива најмалку 95 % од целокупното видно поле на тлото, кое го овозможуваат ретровизорите од класите IV и V во согласност со техничката спецификација TCB 108/02.

Член 32

(1) Возилата од член 31 став (1) на овој правилник, до првиот редовен технички преглед после пристапувањето на Република Македонија во Европската Унија, на совозачката страна треба да бидат опремени со широкоаголни ретровизори и ретровизори за набљудување на поблиското подрачје, кои ги исполнуваат барањата за ретровизори од класи IV и V во согласност со техничката спецификација TCB 108/02.

(2) Без оглед на став (1) од овој член, се смета дека возилата се во согласност со барањата од техничката спецификација TCB 108/02 доколку на совозачката страна се опремени со комбинација од широкоаголни ретровизори и ретровизори за набљудување на поблиското подрачје, чие видно поле кумулативно покрива најмалку 95 % од видното поле на подлогата кое го овозможува ретровизор од класа IV и најмалку 85 % од видното поле на подлогата кое го овозможува ретровизор од класа V, според техничката спецификација TCB 108/02.

(3) Возилата од член 31 став (1) на овој правилник, кои заради недостаток на расположиви и економско ефикасни технички решенија не е возможно да бидат опремени со ретровизори кои ги исполнуваат барањата од првиот и вториот став на овој член, можат да бидат опремени со дополнителни ретровизори, односно со други уреди за посредно гледање, доколку комбинацијата од таквите уреди покрива најмалку 95 % од видното поле на подлогата кое го овозможува ретровизор од класа IV и најмалку 85 % од видното поле на подлогата кое го овозможува ретровизор од класа V, според техничката спецификација TCB 108/02.

(4) Податоците за техничките решенија од став (3) на овој член ги собира Министерството за економија на Република Македонија и ги проследува до Комисијата на Европската Унија.

6. Звучни предупредувачки уреди

Член 33

Покрај звучните предупредувачки уреди определени во техничките спецификации TCB 107 и TCB 303, кај возила наменети за итна медицинска помош, противпожарните возила, возилата на органите за внатрешни работи и возилата на вооружените сили на Република Македонија, може да биде вграден и изведен и посебен уред за давање на звучни предупредувачки знаци од низа на наизменично произведен звук од две различни фреквенции, чија команда е достапна на возачот од неговото седиште.

7. Калници

Член 34

На возилата што оставаат еден траг предниот калник треба да го покрива тркалото во лак од најмалку 15° пред вертикалата повлечена низ оската на предното тркало.

8. Уреди и опрема согласно Правилниците на UN/ECE

Член 35

(1) Заштитните кациги за возачите и совозачите на мотоциклите треба да бидат одобрени според правилникот на UN/ECE R 22.

(2) Сигурносниот триаголник за означување треба да биде одобрен според правилникот на UN/ECE R 27.

(3) Специјалните светла за предупредување треба да бидат одобрени според правилникот UN/ECE R 65.

(4) Таблиците за обележување на бавните возила треба да бидат одобрени според правилникот UN/ECE R 69.

(5) Таблиците за обележување на тешките и долги возила треба да бидат одобрени според правилникот UN/ECE R 70.

Член 36

Возилата чија констукциски определена брзина не надминува 30 km/h, како и нивните приклучни возила, на задната страна треба да имаат посебна табла за предупредување, определена со правилникот UN/ECE R 69.01.

Член 37

Возилата од категориите N2, N3, O3 и O4 на задната страна треба да имаат посебна табла за предупредување, определена со правилникот UN/ECE R 70.01.

Член 38

Земјоделските и шумските трактори и нивните приколки односно приклучни орудја со ширина поголема од 2,55 m, на крајните точки од својата ширина, од напред и од назад, треба да имаат попречно поставени табли за предупредување со димензии 25x25 cm. На тие табли треба да има наизменично поставени рефлектирачки бели и црвени ленти со широчина од 10 cm и под агол од 45°.

9. Сигурносна врска на приклучните возила

Член 39

(1) Сите приклучни возила кои се опремени со систем за кочење, треба да бидат опремени и со уред кој при прекин на врската помеѓу влечното и приклучното возило го закочува приклучното возило.

(2) Сите лесни приколки од категоријата O1 (со вкупна маса до 750 kg) без кочници, на влечната глава треба да имаат прицврстена сигурносна врска (жичано јаже или ланец), која при спојување на приколката со влечното возило се навлекува преку влечната кука на влечното возило и при прекин на врската помеѓу влечното и приклучното возило, го спречува контактот на приклучниот уред на приколката со подлогата.

10. Системи за управување

Член 40

(1) Управувачкото тркало се вградува на левата страна на возилото.

(2) По исклучок од став (1) на овој член, управувачкото тркало на тракторите, работните возила (возила за чистење на патишта, возила за чистење на снег и слични возила) може да се вгради и во друга позиција каде што нивната работна функција ја оправдува таквата поставеност.

(3) Слободниот од на управувачкото тркало не треба да биде поголем од 30°.

11. Звучен сигнал при возење наназад

Член 41

(1) Уредот за оддавање на звучни сигнали, доколку е вграден во возилото, треба да се вклучи со поставување на рачката на менувачот во позиција за од наназад.

(2) Уредот треба да оддава непрекинат звучен сигнал со јачина од 45-55 dB/A и со фреквенција од 1 - 2 Hz, при што звучниот сигнал треба да трае од 1/3 до 1/2 од интервалот.

12. Каросерија, кабина и браници

Член 42

(1) Каросеријата на моторните и приклучните возила треба да биде вградена и изведена така што според својата конструкција, квалитет и вид на материјалот, како и опременоста, да одговара на намената на возилото и да обезбедува сигурност на патниците и на возачот за време на возењето.

(2) Кабината за возачот на моторните возила, во поглед на димензиите, видливоста, степенот на вибрација, изолација од бучава, греењето, вентилацијата и затнатоста, треба да ги исполнува условите за заштита при работа кои им обезбедуваат нормална работа на возачот и на неговите помошници.

Член 43

(1) Браниците на возилата од категоријата M1 треба да бидат вградени и изведени на предната и задната страна на возилата, на начин да ги исполнуваат барањата утврдени во техничката спецификација TCB 116, а на другите моторни возила со четири или повеќе тркала - најмалку на предната страна на тие возила.

(2) Браниците и другите надворешни испакнати делови не треба да имаат остри рабови.

(3) Браниците треба да бидат поставени така што да претставуваат најиздадени делови на возилото.

VI. КОНСТРУКТИВНИ БАРАЊА КОИ ТРЕБА ДА ГИ ИСПОЛНУВААТ ВОЗИЛАТА ОД КАТЕГОРИИТЕ N1 И N2

Член 44

Возилата од категориите N1 и N2 треба да ги исполнат следните барања од аспект на димензиите, масите, деловите и опремата:

1. доколку се со затворена каросерија (фургон), треба да имаат врата на задната страна;
2. да имаат само еден ред на седишта за возачот и совозачот, а со исклучок може да имаат и два реда на седишта, доколу ги исполнат барањата од точката на овој член;

3. прозорските отвори во просторот наменет за превоз на товар, доколку истиот е затворен (фургон), не можат да бидат застаклени, туку треба да бидат фиксно затворени со лим, кој треба од надворешната страна да биде офарбан со истата боја на возилото; прозорските отвори на задната врата може да бидат застаклени; лимот кој ги затвара прозорските отвори треба да биде прицврстен на каросеријата на возилото на начин кој оневозможува негово отстранување без оштетување на каросеријата;

4. Товарниот простор треба да биде одвоен од патничкиот простор со преграда (лим или метална мрежа) по целата висина и ширина; растојанието помеѓу преградниот сид и фиксниот дел на каросеријата на возилото може да биде најмногу 40 mm, при што може да има исклучок за многу куси делови, каде што поради значително отстапување на обликот на каросеријата од линијата на поврзување, растојанието може да изнсеува и до 70 mm; преградата треба да биде цврсто поврзана со каросеријата и патосот на товарниот простор на начин кој оневозможува нејзино отстранување без оштетување на каросеријата; на лимената преграда може да биде поставен и прозор, кој доколку има површина поголема од 800 cm², треба да биде заштитен со сигурносна мрежа (со иста конструкцијата како и преградата) од страната на товарниот простор; доколку преградата е од метална мрежа, тогаш низ отворите на мрежата не смее да биде возможно да помине пробно тело со димензии 50 x 10 mm, чии рабови се заоблени со радиус на заоблување од 0,5 mm; при оптоварување на преградата со испитна сила која дејствува најмалку 10 секунди и се соопштува преку испитно тело со квадратна челна површина и со страна од 50 mm, во средината на преградата и во правец на возење, преградата не смее да се откине од каросеријата на возилото, а може да се деформира за најмногу 200 mm; испитната сила (во N) е $F = 0,3 \times Q \times 9,81$, при што Q е најголемата можна маса на товарот (во kg); проверка на цврстината на преградниот сид може да се изведе со механичко испитување или математички;

5. ако во товарниот дел има приклучоци за седишта и сигурносни ремени, тие треба да бидат заварени, деформирани или обработени на начин кој оневозможува нивна повторна употреба;

6. подот во товарниот простор треба да биде рамен; конструкција на патосот треба да биде цврсто поврзана со возилото на начин кој оневозможува нејзино отстранување без оштетување на каросеријата; при отстранувањето на седиштата, вдлабнатините за нозете треба да бидат израмнети и затворени од страните;

7. во товарниот простор треба да има најмалку два пара прицврстувачи за фиксирање на товарот; прицврстувачите можат да бидат оддалечени од страничните сидови најмногу за 150 mm, од предниот или од задниот сид најмногу за 200 mm; растојанието помеѓу прицврстувачите може да е најмногу 1000 mm; прицврстувачите може да бидат поставени и на страничните сидови, меѓутоа што поблиску до патосот (најмногу 200 mm); прицврстувачите треба да ја задржат најмалку испитната сила F, согласно точката 4;

8. ако товарниот простор е пократок од 1500 mm, тогаш бочната врата во товарниот простор треба да биде блокирана;

9. треба да биде опремено со ретровизори на двете бочни страни

10. во товарниот простор треба да биде можно да се постави контролна рамка со следните димензии:

- кај возила со висина на товарниот простор помала од 1350 mm:

д = 1250 mm, в = 980 mm и ш = 500 mm,

- кај возила со висина на товарниот простор еднаква или поголема од 1350 mm:
д = 2.000 mm, в = 1.300 mm и ш = 500 mm (со еден ред седишта), односно
д = 1.500 mm, в = 1.300 mm и ш = 500 mm (со два реда седишта);
(димензијата „д“ се мери во правец на надолжната оска на возилото, а димензијата „в“ во вертикален правец); и

11. односот помеѓу масата на патниците и масата на товарот треба да биде во корист на товарот:

$$P - [M + (N \times 68)] > N \times 68$$

Каде што:

P = најголема конструктивна вкупна маса на оптоварено возило во kg,

M = маса на возилото во состојба на припременост за возење во kg

N = број на седиштата, освен возачкото.

VII. ТЕХНИЧКИ БАРАЊА, КОИ ТРЕБА ДА БИДАТ ИСПОЛНЕНИ КАЈ ВОЗИЛАТА

1. Издувна емисија

Член 45

Возилата во поглед на издувната емисија треба трајно да ги исполнуваат следните технички барања за:

1. Возила со мотори со присилно палење (бензиски мотори)

- Емисија на CO

(а) Возилата без катализатор треба да ги исполнуваат вредности за издувната емисија според податоците на производителот, а во случај такви податоци да не се достапни емисијата треба да биде:

≤ 4,5 % (волуменски) - за возила, прв пат регистрирани пред 1 Октомври 1986 година;

≤ 3,5 % (волуменски) - за возила, прв пат регистрирани после 1 октомври 1986 година.

(б) Возилата со катализатор треба да ги исполнуваат вредностите за издувната емисија според податоците на производителот, а во случај такви податоци да не се достапни емисијата треба да биде:

- во празен од:

≤ 0,5 % (волуменски), односно

≤ 0,3 % (волуменски) за возила одобрени во согласност со барањата од колоните А или В од табелата во точката 5.3.1.4 од техничката спецификација ТСВ 102 од Прилог I на овој правилник, а во случај да не може да се утврди дали возилото е одобрено според тој пропис, вредноста се однесува за возила прв пат регистрирани после 1 јануари 2006 година.

- при зголемен број на вртежи на моторот во празен од (најмалку 2000min⁻¹)

≤ 0,3 % (волуменски), односно

≤ 0,2 % (волуменски) за возила одобрени во согласност со барањата од колоните А или В од табелата во точката 5.3.1.4 од техничката спецификација ТСВ 102 од Прилог I на овој правилник, а во случај да не може да се утврди дали возилото е одобрено според тој пропис, граничната вредност од 0,2 % се употребува за возила прв пат регистрирани после 1 јануари 2006 година;

- ламбда вредност - однос помеѓу воздухот и горивото во смешата за согорување (λ) изнесува: 1 ± 0,03

2. Возила со мотори со компресиско палење (дизел мотори) - за возила прв пат регистрирани после 1 јануари 1986 година

- чадливост (апсорпционен фактор k):

според податоците наведени на табличката на возилото во согласност со барањата од техничката спецификација ТСВ 111, а во случај на недостаток на такви податоци, според податоците наведени од производителот, односно до наведените гранични вредности:

- $2,5 \text{ m}^{-1}$ за всисни мотори;

- $3,0 \text{ m}^{-1}$ за мотори со полнење со зголемен притисок;

- $1,5 \text{ m}^{-1}$ за возила одобрени во согласност со барањата:

- од колоната В од табелата во точката 5.3.1.4 од Прилог I на техничката спецификација ТСВ 102 (лесни комерцијални возила - Еуро 4),

- од колоната В1 од табелата во точката 6.2.1 од Прилог I на техничката спецификација ТСВ 141 (тешки комерцијални возила - Еуро 4),

- од колоната В2 од табелата во точката 6.2.1 од Прилог I на техничката спецификација ТСВ 141 (тешки комерцијални возила - Еуро 5),

- од колоната С од табелата во точката 6.2.1 од Прилог I на техничката спецификација ТСВ 141 (тешки комерцијални возила - ЕЕV),

- односно според барањата дефинирани со последните измени на споменатите технички спецификации.

Доколку не е возможно да се утврди по кој пропис било одобрено возилото, тогаш граничната вредност на чадливоста од $1,5 \text{ m}^{-1}$ се употребува кај возилата кои биле регистрирани после 1 јануари 2007 година.

2. Бучавост

Член 46

Најголемото дозволено ниво на бучавоста е:

- за возило во мирување: според податоците на производителот, со дозволено отстапување од 2dB(A);

- при отпуштање на пневматскиот систем за кочење: според податоците на производителот, односно најмногу 72 dB(A).

3. Уреди за кочење на возилата

Член 47

Уредите за кочење на возилата треба да ја обезбедуваат најмалку следната ефикасност на кочење:

Категорија на возила	на	Работна сопирачка		Паркирна сопирачка			
		ефикасност на кочење $z \geq (\%)$	Сила за активирање		ефикасност на кочење $z \geq (\%)$	Сила за активирање	
			Рачна (daN)	Ножна (daN)		Рачна (daN)	Ножна (daN)
M₁ (патнички возила)	50	-	50	16 ⁽⁵⁾	40	50	
M₂, M₃ (автобуси)	50 ⁽¹⁾	-	70	16 ⁽⁵⁾	60	70	
	45	20	50	16	40	50	
L₅ (трицикли)							
N₁ (товарни возила до 3,5 т)	50 ⁽²⁾	-	70	16 ⁽⁵⁾	60	70	
N₂, N₃ (товарни возила над 3,5 т)	45 ⁽³⁾	-	70	16 ⁽⁵⁾	60	70	
O (приклучни возила)							
-за брзина до 25 km/h	25	-	-	16	60	-	
-за брзина над 25 km/h	43 ⁽⁴⁾	($p_m \leq 6,5 \text{ bar}$)		16	60	-	
Мопеди и мотоцикли (испитување без сопатник)	Предна- задна- заедно						
L₁	20-15-35	20	35	16 ⁽⁶⁾	40	50	
L₂ (трицикли)	40	20	35	16	40	50	
	35-30-50	20	35	16 ⁽⁶⁾	40	50	
L₃ (без странична приколка)	45	20	35	16	40	50	
L₄ (со странична приколка)							
Трактори	35	40	60	16	40	60	
Други моторни возила							
-за брзина до 25 km/h	25	-	70	16	60	70	
-за брзина над 25 km/h	40	-	70	16	60	70	

(1) 48% за возила, прв пат регистрирани пред 1 Октомври 1991 Година и возила без ABS

(2) 45% за возила, прв пат регистрирани пред 1 Јануари 1989 година

(3) 43 % за возила, прв пат регистрирани пред 1 Октомври 1991 година

(4) 40 % за возила, прв пат регистрирани пред 1 Октомври 1988 година

(5) 12 % од најголемата дозволена маса на групата на возила (доколку е поголема)

(6) доколку возилото е опремено со паркирна сопирачка

Ефикасноста на кочење „z“ е однос помеѓу сумата на силите на кочење на поединечните тркала и тежината на возилото, изразен во проценти.

Кај возилата е дозволена разлика на силите на кочење (во горните две третини на полето за испитување) на иста оска, од аспект на највисоката измерена сила на кочење, најмногу до 30%.

Работната кочница кај приколка со еднократна оска и на едноосна приколка чија што најголема дозволена маса не преминува 1,5 t и која со влечното возило е споена преку руда, а крутиот товар се потпира истовремено врз влечното возило и приколката (стебла, цевки, шини итн.) треба да биде вградена и изведена така што да го обезбедува работното кочење на приколката, а ако најголемата дозволена маса на приколката е меѓу 0,75 t до 1,5 t и ако е двапати помала од масата на влечното возило, не мора да има уред со кој се обезбедува работното кочење на тој начин.

Работната и паркирната кочница на приколки што ги влечат трактори, освен на приколки чија најголема дозволена маса не преминува 1,5 t, односно чија најголема дозволена маса не е поголема од масата на тракторот на кој е приклучена, треба да бидат вградени и изведени така што да ги исполнуваат минималните барања за ефикасноста на кочење на трактори, дефинирани во табелата од овој член.

Кај возилата, кај кои помошното кочење се остварува со посебен уред, ефикасноста на помошното кочење треба да биде најмалку 50 % од ефикасноста на работното кочење.

Кај пневматските системи за кочење, измерениот притисок во одделните делови од системот за кочење треба да биде според податоците на производителот, а во случај на недостаток на такви податоци, како номинален притисок се користи притисок од 6,5 bar.

Кај хидрауличните системи за кочење, за проверка на најниската дозволена точка на вриење на течноста за кочење треба да се употребат податоците од производителот, а во случај на недостаток на такви податоци, важат овие општи податоци:

- DOT 3: 140o C;
- DOT 4: 155o C и
- DOT 5: 180o C.

4. Механички уреди за спојување на возилата

Член 48

Истрошеноста на деловите за спојување, кои при спојувањето на возилата се во непосреден контакт, смее да изнесува најмногу:

- на влечната топка	Ø50	1,5 mm.
- на клинот на влечниот уред	Ø 38	1,5 mm
	Ø 50	2,0 mm
- на хилзната за окцето на рудата		1,5 mm
- на окцето на рудата без хилзна		2,0 mm
- на трнот на полуприколка		
- на пречник	Ø 50	1,8 mm
- на пречник	Ø 72	2,5 mm
- на седлото на тегнач		2,0 mm

5. Наклон на краткиот светлосен сноп кај главните светла

Член 49

(1) Наклонот на краткиот светлосен сноп кај главните светла за осветлување на патот, треба да биде нагоден според податоците на производителот на возилото, а во случај на недостаток на такви податоци:

- за мопеди и мотоцикли според точката 6.2.5.2. (за граничните вредности) односно според точката 6.2.5.3 (за основно нагонување) од правилникот за одобрување на мотоцикли од аспект на вградувањето на светлосно сигналните уреди UN/ECE R 53.01,

- за другите возила според точката 6.2.6.1.2 од правилникот за одобрување на моторните и приклучните возила од аспект на вградувањето на светлосно сигналните уреди UN/ECE R 48.02.

(2) Проверката на соодветноста наклонот од ставот (1) на овој член се врши со користење на податоците за граничните вредности, а при нагудување се користат основните вредности.

(3) Наклонот на светлосниот сноп на светлата за магла треба да биде нагоден така што светло-темната граница ја сече рамнината на патот на оддалеченост од 35 m пред возилото.

(4) Краткиот светлосен сноп на главните светла кај земјоделските или шумските трактори треба да биде насочен надолу во границите помеѓу 0,5 и 4% за главните светла, кои се поставени на висина од 500 до 1.200 mm над подлогата, а за главните светла кои се на висина помеѓу 1200 до 1500 mm, границата се зголемува на 6%. Кај тракторите кои може да имаат две дополнителни главни светла на висина до 2800 mm, светло-темната граница на нивниот светлосен сноп треба да биде на оддалеченост од 15 m пред главните светла на висина која е еднаква на половина од висината на која е вградено главното светло.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 50

(1) Техничките барања кои произлегуваат од техничките спецификации наведени во овој правилник, до пристапувањето на Република Македонија во Европската Унија го имаат нивото од Прилог XX на Правилникот за одобрување на моторните и приклучните возила и системите, составните делови и самостојните технички единици наменети за таквите возила, од Прилог IX на Правилникот за одобрување на тип на моторни возила со две и со три тркала, од Прилог VIII на Правилникот за одобрување на земјоделски и шумски трактори и од Прилог II на Правилникот за единечно одобрување на возило.

(2) Возилата, нивните системи, составни делови и самостојни технички единици и опрема кои се одобрени, пуштени на пазар, регистрирани или ставени во употреба до влегувањето во сила на овој правилник треба да продолжат да ги исполнуваат техничките барања што биле во сила кога за прв пат се пуштени на пазар, регистрирани или ставени во употреба.

(3) Одредбите од ставот (2) на овој член не се однесуваат на техничките барања од член 45 и уредите од член 47 од овој правилник.

Член 51

Одредбите од членовите 30, 31 и 32 на овој правилник ќе почнат да се применуваат со денот на пристапувањето на Република Македонија во Европската Унија.

Член 52

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да се применува Правилникот за димензиите, вкупните маси и основното оптоварување на возилата и за основните услови кои мораат да ги исполнуваат уредите и опремата на возилата во сообраќај на патиштата („Службен лист на СФРЈ” бр. 50/82, 11/83, 4/85, 65/85, 64/86, 22/90 и 50/90).

(2) Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за димензиите, вкупната маса и основното оптоварување на возилата („Службен весник на Република Македонија” бр. 142/08).

Член 53

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

Бр. 25-916/1
28 јануари 2010 година
Скопје

Министер,
Фатмир Бесими, с.р.

Прилог I

НАЈГОЛЕМИ ДИМЕНЗИИ И МАСИ НА ВОЗИЛАТА

1 НАЈГОЛЕМИ ДОЗВОЛЕНИ ДИМЕНЗИИ

- 1.1 Најголема должина:
- моторно возило различно од автобус 12,00 m
 - приколка 12,00 m
 - тегнач со полуприколка 16,50 m
 - товарно моторно возило со приколка 18,75 m
 - зглобен автобус 18,75 m
 - двоосен автобус 13,50 m
 - тро-и повеќеосен автобус 15,00 m
 - автобус со приколка 18,75 m
 - група возила, направена посебно за превоз на патнички автомобили (само на автопатишта, брзи патишта и главни патишта) 22,00 m
- 1.2 Најголема ширина
- а) возила со топлотно изолирана надградба со дебелина на ѕидовите најмалку од 45 mm 2,60 m
- б) трактори во јавен сообраќај:
- со удвоени пневматици или со широки пневматици со притисок најмногу до 1,5 bar; 3,06 m
 - со приколки или заменливи влечни или вградени машини
- в) сите останати возила 2,55 m
- 1.3. Најголема висина 4,00 m
- 1.3а. Најголема висина за возила за јавен градски превоз на патници 4,20 m
- 1.3б. Најголема висина за возила со контејнери за превоз 4,10 m
- 1.4. Заменливи надградби и стандардни товарни единици како на пр. контејнери, се вклучени во димензиите определени во точките 1.1, 1.2, 1.3, 1.6, 1.7, 1.8 и 4.4
- 1.4а Доколку на автобус е прицврстен заменлив додаток како на пример багажник за скии, должината на автобусот, вклучувајќи го и овој додаток, не смее да ја надмине најголемата должина определена во точката 1.1.

- 1.5. Секое моторно возило или група на возила треба да бидат способни да возат во кружен појас со надворешен радиус од 12,50 m и внатрешен радиус од 5,30 m.
Дополнителни барања за автобуси
 - 1.5a При застанато возило, на подлогата се црта линија која ја претставува вертикалната рамнина која ја допира надворешната страна на возилото која е завртена кон надворешноста на кругот. Кај зглобните автобуси, двата крути дела треба да бидат во иста рамнина.
Кога возилото ќе се придвижи и ќе влезе во кружниот појас, опишан во точката 1.5, ниедна точка од возилото не смее да премине преку вертикалната рамнина за повеќе од 0,60 m.
 - 1.6 Најголемото растојание помеѓу оската на трнот и задниот дел од полуприколката смее да биде 12,00 m
 - 1.7. Најголемото растојание, мерено паралелно со надолжната оска на група на возила, која ја сочинува товарно моторно возило и приколка, од крајната предна надворешна точка на товарниот простор позади кабината на моторното возило до крајната задна надворешна точка на приколката, намалена за растојанието помеѓу задната страна на моторното возило и предниот дел на приколката, смее да биде 15,65 m
 - 1.8 Најголемото растојание, мерено паралелно со надолжната оска на група возила, која ја сочинува товарно моторно возило и приколка, од крајната предна надворешна точка на товарниот простор позади кабината, до крајната задна точка на приклучното возило, смее да биде 16,40 m
- 2 НАЈГОЛЕМА ДОЗВОЛЕНА ВКУПНА МАСА НА ВОЗИЛОТО
- 2.1 Возила кои се дел од група возила
 - 2.1.1 Приколка со две оски 18 тон
 - 2.1.2 Приколка со три оски 24 тон
 - 2.2 Група возила
 - 2.2.1 Група возила (моторно возило и приколка) со пет или шест оски

	а) моторно возило со две оски со приколка со три оски	40 тон
	б) моторно возило со три оски со приколка со две или со три оски	40 тон
2.2.2	Група возила (тегнач со полуприколка) со пет или со шест оски	
	а) тегнач со две оски со полуприколка со три оски	40 тон
	б) тегнач со три оски со полуприколка со две или со три оски	40 тона
2.2.3	Група возила (моторно возило и приколка) со четири оски, составена од:	
	- моторно возило со две оски и приколка со две оски	36 тон
	- моторно возило со три оски (точка 2.3.2) и приколка со една оска	35 (36) тон
2.2.4	Група возила (тегнач со полуприколка) со четири оски, составена од тегнач со две оски и полуприколка со две оски, доколку растојанието помеѓу оските на полуприколката е:	
2.2.4.1	помеѓу 1,3 и 1,8 m	36 тон
2.2.4.2	Поголемо од 1,8 m	36 тон *
		(* +2 тон, доколку се зема во предвид најголемата дозволена маса на моторно возило (18 тон) и најголемото дозволено оптоварување на тандем оска на полуприколка (20 тон) и доколку погонската оска е опремена со удвоени пневматици и со воздушно или друго еквивалентно потпирање, како што е определено во Прилог II)
2.3.	Моторни возила	
2.3.1	Моторно возило со две оски	18 тон
2.3.2	Моторно возило со три оски	25 тон
		(26 тон, доколку погонската оска е опремена со удвоени пневматици и со воздушно или друго еквивалентно потпирање, како што е определено во Прилог II или доколку секоја погонска оска е опремена со удвоени пневматици и најголемото оптоварување на секоја оска не надминува 9,5 тон)

2.3.3	Моторни возила со четири оски со две управувачки оски	31 тон
(32 тон, доколку погонската оска е опремена со удвоени пневматици и со воздушно или друго еквивалентно потпирање, како што е определено во Прилог II или доколку секоја погонска оска е опремена со удвоени пневматици и најголемото оптоварување на секоја оска не надминува 9,5 тон)
2.4.	Троосни зглобни автобуси	28 тон
3. НАЈГОЛЕМО ДОЗВОЛЕНО ОСНО ОПТОВАРУВАЊЕ		
3.1	Една оска
Една непогонска оска	10 тон
3.2.	Тандем оска кај приколка или полуприколка
Сумата на оптоварувањето на поединечните оски кај тандем склопот не смее да ги надмине наведените вредности при следните растојанија (d) помеѓу оските:	
3.2.1	до 1 m ($d < 1,0$)	11 тон
3.2.2	од 1,0 до 1,3 m ($1,0 \leq d < 1,3$)	16 тон
3.2.3	од 1,3 до 1,8 m ($1,3 \leq d < 1,8$)	18 тон
3.2.4	1,8 m или поголемо ($1,8 \leq d$)	20 тон
3.3.	Тројна оска кај приколка и полуприколка
Сумата на оптоварувањето на поединечните оски кај тројниот склоп не смее да ги надмине наведените вредности при следните растојанија (d) помеѓу оските:	
3.3.1	до 1,3 m ($d \leq 1,3$)	21 тон
3.3.2	од 1,3 до 1,4 m ($1,3 < d \leq 1,4$)	24 тон
3.4.	Погонска оска	
3.4.1	Погонска оска кај возилата наброени во точките 2.2.1 и 2.2.2	11,5 тон
3.4.2	Погонска оска кај возилата наброени во точките 2.2.3, 2.2.4, 2.3 и 2.4	11,5 тон
3.5	Тандем оска кај моторни возила
Сумата на оптоварувањето на поединечните оски кај тандем склопот не смее да ги надмине наведените вредности при следните растојанија (d) помеѓу оските:	
3.5.1	до 1 m ($d < 1,0$)	11,5 тон

3.5.2	од 1,0 m до 1,3 m ($1,0 \leq d < 1,3$)	16 тон
3.5.3	од 1,3 до 1,8 m ($1,3 \leq d < 1,8$)	18 тон
(19 тон, доколку погонската оска е опремена со удвоени пневматици и со воздушно или друго еквивалентно потпирање, како што е определено во Прилог II или доколку секоја погонска оска е опремена со удвоени пневматици и најголемото оптоварување на секоја оска не надминува 9,5 тон)

3.6 Во случај на намалување на носивоста на патиштата, кое што основното оптоварување го намалува со сообраќаен знак (на пр. 8 t, 6 t), дозволеното основно оптоварување на групата оски (во зависност од растојанието помеѓу оските) се намалува во проценти, во поглед на основно оптоварување од 10 t (на пр. 8 t = 80%, 6 t = 60%); при тоа оптоварувањето на поединечна оска во склопот во ниеден случај не смее да го надмине дозволеното оптоварување дефинирано со сообраќајниот знак.

3.7. Кај специјалните приклучни возила, каде што во склоп последователно се поставени четири или повеќе оски, дозволено е следното основно оптоварување на секоја поединечна оска во склопот, во зависност од растојанието помеѓу поединечните оски:

3.7.1	од 1,0 m до 1,3 m ($1,0 \leq d < 1,3$)	7 тон
3.7.2	од 1,3 m до 1,5 m ($1,3 \leq d < 1,5$)	8 тон
3.7.1	од 1,5 m до 1,8 m ($1,5 \leq d < 1,8$)	9 тон

3.8 Кај специјалните приклучни возила, каде што на поединечните оски се поставени најмалку четири удвоени тркала, оптоварувањето на оските согласно точките 3.1, 3.2, 3.3 и 3.7 може да се зголеми за 50%.

4. ДРУГИ БАРАЊА ЗА ВОЗИЛАТА

4.1 За сите возила
Масата која ја пренесува една или повеќе погонски оски на возилото или групата на возила не смее да биде помала од 25% од вкупната маса на возилото или групата на возила, кога

се употребуваат во меѓународниот сообраќај.

- 4.2 Група на возила (моторно возило и приколка)
Растојанието помеѓу задната оска на моторното возило и првата оска на приколката не смее да биде помало од 3,00 m.
- 4.3. Најголема дозволена маса, која зависи од меѓуоскиното растојание на возилото:
Најголемата дозволена маса во тони кај четириосно моторно возило не смее да го надмине петкратното растојание во метри, помеѓу крајната предна и крајната задна оска на возилото.
- 4.4. Полуприколки
Растојанието помеѓу оската на трот и било која точка на предната страна од полуприколката, мерено хоризонтално, не смее да надмине 2,04 m.

Прилог II

УСЛОВИ ЗА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ НА ОСТАНАТИТЕ СИСТЕМИ ЗА ПОТПИРАЊЕ СО СИСТЕМИТЕ СО ВОЗДУШНО ПОТПИРАЊЕ НА ПОГОНСКИТЕ ОСКИ КАЈ ВОЗИЛАТА

1. ДЕФИНИЦИЈА НА ВОЗДУШНО ПОТПИРАЊЕ

Системот за потпирање се смета за систем со воздушно потпирање, доколку барем 75% од ефикасноста на потпирањето се постигнува со воздушно потпирање.

2. ЕКВИВАЛЕНТНОСТ СО ВОЗДУШНОТО ПОТПИРАЊЕ

За да може системот за потпирање да се смета за еквивалентен со воздушното потпирање, тој треба да ги исполнува следните услови:

- 2.1 при слободни преодни нискофреквентни вертикални осцилации на потпрената маса над погонската оска или групата на оски, измерената фреквенција и придушувањето, при потполно оптоварување на системот за потпирање, треба да биде во границите определени во точките 2.3 до 2.5;
- 2.2 секоја оска треба да биде опремена со хидрауличен амортизер. На удвоените оски, амортизерите треба да бидат така поставени, да ги намалуваат осцилациите на тие оски на најмала можна вредност;
- 2.3 средниот степен на придушување (D) треба да надминува 20% од критичното придушување на потпирањето во услови на правилно поставени и функционални хидраулични амортизери;
- 2.4 доколку се отстранети или исклучени сите хидраулични амортизери, тогаш степенот на придушување на потпирањето не смее да надминува 50% од средниот степен на придушување (D);
- 2.5 фреквенцијата на потпрената маса над погонската оска или групата на оски, при слободни преодни вертикални осцилации, не смее да биде поголема од 2,0 Hz;
- 2.6 фреквенцијата и придушувањето на потпирањето се дадени во точката 3. Постапката на испитување за мерење на фреквенциите и придушувањето се дадени во точката 4.

3. ДЕФИНИЦИЈА НА ФРЕКВЕНЦИЈА И ПРИДУШУВАЊЕ

Во оваа дефиниција се зема во предвид потпрената маса M (kg) над погонската оска или групата оски. Оската или групата оски имаат вертикална крутост помеѓу патот и потпрената маса K во њутн на метар (N/m) и коефициент на придушување C во њутни по метар во секунда (Nm/s). Поместувањето на потпрената маса во вертикален правец е означено со Z. Равенката на движење на потпрената маса, при слободни осцилации, е:

$$M \frac{d^2 Z}{dt^2} + C \frac{dZ}{dt} + kZ = 0$$

фреквенцијата на осцилирање на потпрената маса F (rad/s) е:

$$F = \sqrt{\frac{K}{M} - \frac{C^2}{4M^2}}$$

придушувањето е критично при $C=C_0$
каде што:

$$C_0 = 2\sqrt{KM}$$

Односот помеѓу придушувањето и критичното придушување е C/C_0 .

Слободните преодни осцилации на потпрената маса, односно вертикалното движење на масата, се претставени со придушена синусоида (слика 2). Фреквенцијата може да се определи со мерењето на времето на периодот на осцилациите, доколку тој може да се набљудува. Придушувањето се определува со мерење на висината на последователните највисоки точки на осцилациите во ист правец. Ако амплитудите од првиот и вториот врв во периодите на осцилациите се A_1 и A_2 , тогаш степенот на придушување D е:

$$D = \frac{C}{C_0} = \frac{1}{2_\pi} \ln \frac{A_1}{A_2}$$

"ln" значи природен логаритам на односот на амплитудите.

4 ПОСТАПКА НА ИСПИТУВАЊЕ

За да може, со испитување, да се определи степенот на придушување D , степенот на придушување без хидраулични амортизери и фреквенцијата на осцилирање на потпрената маса F , за возилото е потребно:

а) да помине со мала брзина ($5 \text{ km/h} \pm 1 \text{ km/h}$) преку препрека со висина од 80 mm, која е прикажана на сликата 1. Преодните осцилации, кои треба да се аналираат од аспект на фреквенцијата и придушувањето, се појавуваат кога тркалата на погонската оска ја поминале препреката;

или

б) шасијата се повлекува надолу, така што оптоварувањето на погонската оска биде 1,5 пати поголемо од вредноста на најголемото статичко оптоварување. Потоа оптоварувањето моментално се растоварува и се анализираат осцилациите, кои притоа настанале;

или

в) шасијата се повлекува нагоре, така да потпрената маса се дигне за 80 mm над погонската оска. Дигнатото возило моментално се испушта и се анализираат осцилациите, кои притоа настанале

или

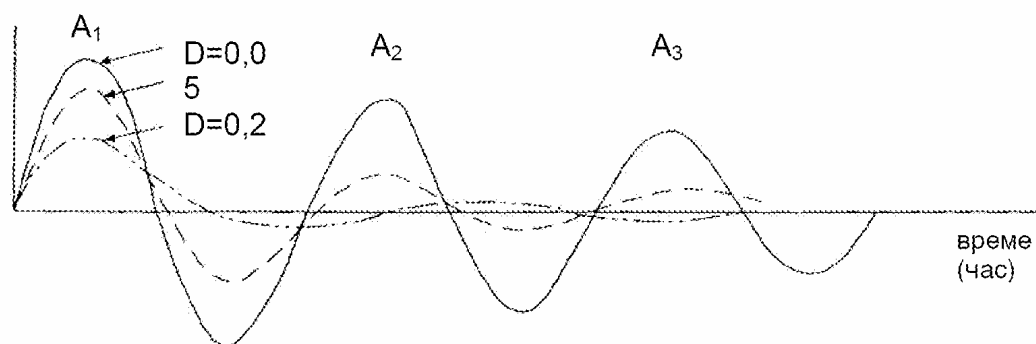
д) да се подложи на други соодветни постапки за кои производителот ќе и докаже на техничката служба дека се еквивалентни.

Возилото треба да биде опремено со уред за бележење на вертикалните компоненти на осцилациите помеѓу погонската оска и шасијата, точно над погонската оска. Од обликот на кривата може да се измери временскиот интервал помеѓу првиот и вториот врв на поместувањето на потпирањето и со тоа да се определи фреквенцијата F и односот на амплитудите за определување на придушувањето. Кај удвоените погонски оски, уредите за бележење на вертикалните компоненти на осцилациите треба да бидат прицврстени помеѓу секоја погонска оска и шасијата, секој уред точно над својата оска.

Слика 1
Препрека за испитување на потпирањето

Слика 2
Преодни придушени осцилации

ПРИЛОГ 2

МЕТОДИ ЗА КВАНТИТАТИВНА АНАЛИЗА НА ОДРЕДЕНИ ДВОКОМПОНЕНТНИ МЕШАВИНИ НА ВЛАКНА

1. ОПШТО

Вовед

Методите за квантитативна анализа на мешавините на влакна се темелат на два главни процеса: рачно раздвојување и хемиско раздвојување на влакната.

Методот на рачно раздвојување треба да се користи секаде каде што е можно, бидејќи, во суштина, дава поточни резултати од хемискиот метод. Може да се користи за сите текстилни производи, каде што влакната не се многу измешани, како на пример, предиво составено од неколку елементи, каде што секој од нив е составен од еден вид влакно или ткаенина во која основата е направена од еден, а јатокот од друг вид влакно; или плетенини, кои може да се расплетат, а се направени од различни видови влакна.

Во основа, методите за квантитативна хемиска анализа се темелат на селективно растворање на одделните компоненти. По отстранувањето на некоја компонента, нерастворливиот остаток се мери и се пресметува процентот на компонентата од загубата во маса. Овој прв дел од Прилогот ги дава важечките информации за анализите со овој метод на сите мешавини од влакна разгледани во Прилогот, без оглед на нивниот состав. Поради тоа, треба да се користат заедно со посебните делови од Прилогот, кои ги содржат деталните постапки применливи за одредени мешавини на влакна. Понекогаш, анализата се базира на принцип различен од селективното растворање; за таквите случаи, комплетните информации се дадени во соодветен дел.

Мешавините на влакна во текот на производството, и во помал обем, во доработените текстилни производи може да содржат невлакнести материи, како што се: масти, восоци или додатоци, или материи растворливи во вода, кои вообичаено се појавуваат или се додадени за оплеснување на производството. Невлакнестите материи мора да се отстранат пред анализата. Од таа причина претставен е и методот за отстранување на маслата, мастите, восоците и материите растворливи во вода.

Понатаму, текстилните производи може да содржат смоли или други материи што се додаваат со цел подобрување на некои карактеристики. Таквите материи, вклучувајќи ги и боите во одредени случаи, можат да интерферираат со дејство на реагенсот врз растворливите компоненти и/или може делумно или целосно да го попречат дејството на реагенсот. Овој вид додадени материи може на тој начин да предизвикаат грешка и треба да се отстранат пред анализирањето на примерокот. Ако не постои можност за отстранување на таквите додадени материи, методите за квантитативна хемиска анализа, претставени во овој Прилог, нема да бидат применливи.

Бојата во бојадисаните ткаенини се смета за составен дел на влакното и не се отстранува.

Анализите се спроведуваат врз основа на сувата маса, за чие одредување постои посебна постапка.

Резултатите се добиваат кога врз сувата маса на секое влакно се применуваат договорените толеранции, наведени во Прилог II од Правилникот за одредување на суровинскиот состав и називите на текстилните производи.

Пред да се продолжи со анализата, мора да се идентификуваат сите влакна во мешавината. При користење на некои хемиски методи,